

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2008.

EMBERISMERET ÉS ETIKA

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

Projektmunka

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Projekttémák

Az egyéni vágyak és a társadalmi érvényesülés dilemmája a pályaválasztásban

5. oldal

- Mutassa be a pályaválasztást befolyásoló erkölcsi dilemmákat!
- Készítsen interjút vagy esettanulmányt idősebb emberekkel pályaválasztásukról, életcéljaik, terveik megvalósulásáról!

A „társadalmi szerződés” elmélete és gyakorlata

14. oldal

- Mutassa be a „társadalmi szerződés” elméletének etikai vonatkozásait!
- Mennyiben érvényesül a „társadalmi szerződés” elmélete a mai magyar társadalmi gyakorlatban?

A hajléktalan lét megítélésének erkölcsi dilemmái

23. oldal

- Elemezze a hajléktalan sors erkölcsi problémáit! Végezzen felmérést arról, hogy környezetében miként vélekednek a hajléktalanokról!
- Mutassa be és értékelje a hajléktalangondozás formáit lakóhelyén!

Az elkészült projektmunka értékelése

Írásbeli vizsga – projektmunka készítése (Maximálisan 80 pont adható.)

I. A projektkészítés folyamatának értékelése (Maximálisan 30 pont adható.)

Szempontok			Maximális pont	Adott pont
A vizsgázó önálló részvétele a projekt készítésében		Önállóság a téma feldolgozásában.	2	
Konzultációkon való részvétel		Konzultációkon való aktív részvétel, pontos felkészülés a munka elkészítéséhez.	4	
K O M P E T E N C I Á K	Az információk kezelése, probléma-felismerés, probléma-megoldó-képesség, széles körű alkalmazási ismeretek	• A munkanapló folyamatos vezetése.	4	
		• Portfóliójában bemutatja a készítés folyamatához kapcsolódó anyagait, jegyzeteit, részfejezetét, a dolgozat készítése közben keletkezett produktumot.	2	
		• Írásban megfogalmazta hipotézisét vagy célkitűzését, bemutatta a téma kiválasztásával kapcsolatos vizsgázói motivációkat, s indokolta a témaválasztást.	2	
		• Tervezet, illetve hálótér készítése a munka ütemezésére.	2	
		• A konzultációkon kitűzött határidők pontos betartása.	2	
		• Nyersvázlat, illetve részfejezet elkészítése.	2	
	Nyelvi kultúra, kommunikáció, értő olvasás, szövegalkotás	• A projektmunkával kapcsolatos személyes élmények megfogalmazása a konzultációk alkalmával és a munkanaplóban.	2	
		• A konzulenssel és más érintett személyekkel való jó együttműködés.	2	
		• A szakirodalom megértése, értő feldolgozása.	4	
		• A munkanapló, a tervezet tartalma, valamint a konzultációkon való szóbeli megnyilvánulásai logikusan felépítettek, nem tartalmazznak súlyos nyelvtani, nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	2	
Összesen			30	

Megjegyzés: Amennyiben a vizsgabizottság úgy ítéli meg, hogy a projektmunka nem önálló szellemi terméke a vizsgázónak, akkor a vizsgabizottság jelzése után az iskola igazgatója a 100/1997. (VI. 13.) Kormányrendelet 23. § (2) bekezdés alapján járjon el!

II. Javítási útmutató a kész vizsgamunka tartalmának, eredményének értékeléséhez (Maximálisan 50 pont adható.)

1. Írásos dolgozat típusú projekt értékelése (50 pont)
2. A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt értékelése
 2. a) A projekthez mellékelte írásos anyagok értékelése (10 pont)
 2. b) A képi vagy elektronikus vizsgadarab értékelése (40 pont)
3. Szervezésen alapuló projekt
 3. a) A szervezésen alapuló projekthez készített írásos anyagok értékelése (30 pont)
 3. b) A lebonyolítás módjának értékelése (20 pont)

Szóbeli vizsga

A projektmunka megvédésének értékelése (Maximálisan 20 pont adható.)

Megjegyzés: Az értékelő tanárnak az útmutatóban található értékelő lapokból lehetősége van annyi példányt másolni, amennyi a vizsgázók száma, ezáltal külön egyéni értékelő lapot nem kell készítenie. (A szóbeli vizsga másik feladatának, a tétel kifejtésének értékelési szempontjait a vizsgáztató iskolának kell elkészítenie.)

A diák a szóbeli érettségi vizsgán megvédi a vizsgamunkáját. A védés során a vizsgázó röviden ismerteti projektjét, és válaszol a vizsgabizottság által feltett kérdésekre.

Az érettségi elnök és a vizsgabizottság előzetes engedélyével bemutatható a képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló vizsgadarab. Az erre felhasznált idő nem számít bele az érettségiző szóbeli feleletének vizsgaidejébe. A vizsgadarab közös megtekintése viszont lehetővé teszi, hogy a bizottság tagjai is érdemi kérdéseket tegyenek fel, megismerjék az érettségiző munkáját.

A szóbeli védés alkalmával a portfólióban található anyagok (hipotézis, terv, hálóterv, nyersváltozat, bibliográfia stb.) bármelyikét a vizsgázó felhasználhatja szemléltetésre, használatára az értékelő tanár bátoríthatja. A vizsgázó projektmunkájának bemutatását az értékelő tanár – a rendelkezésre álló kevés idő miatt – megszakíthatja, hogy maradjon elegendő idő a bizottság kérdéseire is. A vizsgázót a pontozásban nem érheti hátrány, ha a bizottság bármely tagja nem a projekthez kapcsolódó kérdést tesz fel, és arra az érettségiző nem tudja a választ.

Szempontok	Maximális pont
A vizsgamunka lényegi elemeinek és az egyéni munka konkrétumainak bemutatása	6
Ismerteti a projektkészítés során szerzett néhány egyéni tapasztalatát	4
Szaknyelv, szakmai ismeretek alkalmazása	4
A vizsgabizottság által feltett 2-4 kérdés megválaszolása, témataartás, lényegkiemelés	4
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	2
Összesen	20

1. projekttema: Az egyéni vágyak és a társadalmi érvényesülés dilemmája a pályaválasztásban

1. Írásos dolgozat típusú projekt értékelése

Szempontok		Maximális pont	Adott pont
A dolgozat egyedisége	Az érettségi dolgozat a vizsgázó saját szellemi terméke. Az idézeteket, hivatkozásokat pontosan feltünteti.	2	
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	• Az írásos vizsgamunka terjedelme megfelelő (10-15 oldal).	2	
	• A vizsgamű formája esztétikus, az érettségi vizsgához méltó, megfelelő papíron íródott, margót és címet tartalmaz, táblázatai áttekinthetőek, egyenes vonalak határolják, illusztrációi ízlésesek.	2	
	• A dolgozat tagolása arányos.	2	
	• A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített, szabatosan, pontosan, igényesen megfogalmazott. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	6	
K O M P E T	Szakmailag megalapozott címadás	2	
T E N C I Á K	Feladatmegértés, problémafelismerés, probléma-megoldás keresése	4	
	• A munka tartalma megfelel a választott témának, a pályaválasztás erkölcsi dilemmáit állítja a középpontba. A vizsgázó az írásos dolgozat típusú projekthez kapcsolódó műfajokkal szemben támasztott követelményeket betartja. • A projektmunka tartalmaz önálló kutatási tevékenységet (például interjúkészítés, kérdőívkészítés esetében), esetleg eredményt. (Például felméri saját korosztálya pályaválasztási motivációit.)	4	

K O M P E T E N C I Á K	A projekt elméleti megalapozása, az információk komplex kezelése, a szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata	- Az írásos produktumhoz kapcsolódó elméleti ismereteket megfelelően alkalmazza. (Például a vizsgázó ismeri a szociális tanulás jelentőségét. Tudja a társadalmi és a kulturális tőke jelentését. Látja a siker és a kudarc szerepét az iskolai tanulásban.) - Információit többféle műveltségi területéről szerzi (például pszichológia, szociológia, etika). Képes az eltérő forrásból származó információk ötvöztetésére. (Például képes a pályaválasztás motivációit a munkaerőpiac és a szülői elvárások szempontjából is vizsgálni.) - Hivatkozik a felhasznált szakirodalomra, forrásokra. Elvárható legalább 3-5 rövidebb terjedelmű mű olvasása (például: Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába, Atkinson–Hilgard: Pszichológia, Csepeli György: Szociálpszichológia, Gönczi Károly: Életpálya-építés. önismeret-pályaválasztás-karrier, Martonné Tamás Márta: Pályaválasztás és szelekció). - A témához tartozó szaknyelv alapfogalmait helyesen használja (például: motiváció, szükségletek hierarchikus rendszere Maslow nyomán, önértékelés, társadalmi mobilitás, projekció, teljesítménykényszer, emberi jogok, döntés, választás, szabadság, boldogság, erkölcsi értékek).	6	
			2	
			2	
K O M P E T E N C I Á K	A lényegi elemek és a logikai kapcsolatok felismerése	- A projektmunkában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontoz. A vizsgázó megtalálja a legfontosabb csomópontokat. (Például a vizsgázó látja az anyagiak, a megélhetés és bizonyos pályák, szakmák keresettségének összefüggéseit. Felvázolja a társadalmi tőke szerepét az elhelyezkedésben. Bemutatja a külföldi munkavállalás előnyeit, hátrányait. Érzékelteti az önértékelés fontosságát a továbbtanulási szándékban.) - A vizsgázó képes az ok-okozati kapcsolatok, összefüggések felismerésére (például: látja az anyagiak hatását a pályaválasztás alakulására; észreveszi a hátrányos helyzet, az esélyegyenlőség problémakörének ellentmondásosságát). - Képes következtetések levonására (például tudja, hogy a család sokat tehet a sikeres pályaválasztásért; a vizsgázó érzékeli a munkavégzés fontosságát a személyiség kibontakozásában).	2	
			2	
			2	

	A hipotézis vagy cél megfogalmazása és értékelése	• Az elkészült projekt a hipotézisre (kérdőív, interjú esetében) vagy a célra épül, alkalmas a megadott téma vizsgálatára. (Például hipotézis lehet: Az emberekkel, a segítségnyújtással foglalkozó szakmák, foglalkozások kevésbé keresettek.) • Sor kerül a hipotézis vagy a cél megvalósulásának értékelésére.	2	
	A téma aktualitása	A vizsgamunka életszerű, kötődik a társadalmi valósághoz, a helyi viszonyokhoz. Fontos szempont, hogy a kérdést ne elvontan, hanem saját környezetében, lakóhelyén vizsgálja. (Például kikéri diáktársai véleményét pályaválasztásuk motivációival kapcsolatban.)	2	
	Önkifejező-képesség	Az írásos anyagban megjelenik az eredetiség, az egyéni hang, az írásos anyag tartalmazza a szerző saját véleményét (például: bemutatja továbbtanulási gondjait és a benne rejlő erkölcsi dilemmákat).	4	
Összesen			50	

2. A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt értékelése

2. a) A projekthez mellékelt írásos anyagok értékelése

Szempontok			Maximális pont	Adott pont
K O M P E T E N C I Á K	Célmeghatározás és értékelés	Az írásos anyag a célhoz igazodik, sor kerül a cél megvalósulásának értékelésére is. (Például cél lehet egy korosztály, egy társadalmi csoport véleményének bemutatása a pályaválasztási motivációkkal kapcsolatban, vagy idős emberek életútjának értékelése a hivatás, szakma megválasztásának sikeressége szempontjából.)	2	
	A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	A vizsgáló képes a lényegi elemek, ok-okozati kapcsolatok, összefüggések felismerésére. (Például a vizsgáló elsősorban saját környezete véleménye alapján foglalkozik a pályaválasztás erkölcsi kérdéseivel, illetve érzékeli a különböző korosztályok eltérő viszonyát a munkához figyelembe véve a rendszerváltozás hatásait.)	2	
	A projektmunka elméleti megalapozása	Mind a produktum megvalósításához szükséges technikai eszközök hatás-mechanizmusát, a választott műfaj sajátosságainak ismeretét, mind a témához kapcsolódó elméleti ismeretek megalapozását tükrözi az elkészített bibliográfia. Az elméleti ismeretek megfogalmazódnak, azokat megfelelően alkalmazza az érettségiző. (Például tisztában van az értékváltozások hatásaival a pályaválasztásra.)	4	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott, és nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2	
Összesen			10	

2. b) A képi vagy elektronikus vizsgadarab értékelése (40 pont)

Szempontok		Maximális pont	Adott pont	
Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában	• A projekt a vizsgázó saját szellemi terméke. A mástól átvett multimédiás anyagrészek forrásait pontosan feltünteti.	2		
	• A projektmunka tartalmaz önálló kutatási és/vagy művészi tevékenységet, esetleg eredményt, az anyagban megjelenik az eredetiség, az egyéni hang.	6		
	• Jól megállapítható a szerző saját véleménye például a segítő szakmák társadalmi megítélésével kapcsolatban.	2		
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	• A vizsgamunka formája az érettségi vizsgához méltó, esztétikai minőséget hordoz.	4		
	• Az audiovizuális produktum terjedelme megfelel az előírtaknak.	2		
	• Képi és auditív világa jól szerkesztett, ha van, szövege szabatosan, pontosan, megfogalmazott, nem tartalmaz súlyos nyelvi vagy nyelvhelyességi hibát.	2		
KOMPEKT	Szakmailag megalapozott címadás	A cím a témával összhangban van, figyelemfelkeltő, ötletes, utalhat a választott műfajra. (Például érzékelteti az iskolai pontszámításos kényszer uralmát a józan döntések felett.)	2	
	A feladat megértése	A munka tartalma megfelel a kiírt és választott témának, a pályaválasztás erkölcsi kérdéseit állítja a középpontba. Betartja a választott műfaj sajátosságait, követelményeit.	2	
	A lényegi elemek és logikai kapcsolatok felismerése, az információk komplex kezelése	• A projektmunkában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontos, megjelennek ok-okozati kapcsolatok, összefüggések (például a vizsgázó láttatja a kortárs-mintakövetés sajátosságait a pályaválasztásban). Tárgyát vagy témáját több szempontból vizsgálja, ábrázolja. (Például bemutatja az osztályfőnökök és a tanulók állásfoglalásait választásaikkal kapcsolatban.)	4 4	

	A projekt készítésének szakmai meg-alapozása	• A témához kapcsolódó elméleti és műfaji ismeretek tükröződnek a kész műben. (Például a vágási technika, a kameraállás jól érzékelteti a vizsgázó által közvetített gondolatokat az elhamarkodott, átgondolatlan pályaválasztással kapcsolatban.) • A szakmai ismereteket, a különböző technikai eszközök hatásmechanizmusát (például képnylv, hanghatások, technikai eszközök, vágás, montázstechnika) megfelelően alkalmazza.	4	
	A téma aktualitása	A vizsgamunka életszerű, kötődik a társadalmi valósághoz, a helyi viszonyokhoz. (Például olyan embereket mutat be a környezetéből, akiknek példaértékű a munkához való viszonya.)	2	
Összesen			40	
A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekthez mellékelt írásos anyag és a képi vagy elektronikus vizsgadarab összesített pontszáma (a és b rész együtt)			50	

3. Szervezésen alapuló projekt

3. a) A szervezésen alapuló projekthez készített írásos anyagok értékelése

Szempontok		Maximális pont	Adott pont
Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában		4	
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség		4 2 2	
KOMPETENCIÁK	Célmeghatározás és értékelés	4 2	
	A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	2 2	

K O M P E T E N C I Á K	A projekt munka elméleti megalapozása	• Az elméleti ismeretek megalapozását tükrözi az elkészített bibliográfia, a szervezéshez tartozó marketing- és PR-tevékenység elméleti ismeretei megjelennek, azokat megfelelően alkalmazza. (A vizsgázó rendelkezik például szociológiai, pszichológiai, etikai, szociálpszichológiai, jogi ismeretekkel.) • Rávilágít a szervezés jogi, gazdasági feltételeire.	4	
			4	
	Összesen			30

3. b) A lebonyolítás módjának értékelése

Szempontok, kompetenciák		Maximális pont	Adott pont
Önálló munkavégző és kezdeményezőképeség	A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított időmennyiség dokumentáltan az érettségéhez méltó.	2	
	A tanuló motiváltsága megfelelő mértékű, önmaga javasol, áll elő ötletekkel. Megállapítható, hogy a vizsgázó a szervezésben mit végzett önállóan, irányítóként, munkatársként.	4	
A figyelemfelkeltés és az érdeklődés megtartásának képessége	A rendezvény meghirdetésének körülményeinél a figyelem felkeltése ötletes, többfajta információhordozót is használ, vagy tükröződik a személyes meggyőzésre tett erőfeszítés.	2	
	A szervezés folyamatában a vizsgázó képes a megfelelő tájékoztatásra. A tanuló képes a kapcsolatteremtésre, számára esetleg idegen környezetben is jól kommunikál.	2	
Szervező-készség, az információk komplex kezelése	A célhoz kapcsolódó időkeret megjelölése, az időpont megválasztása megfelelő. Az események időtartama arányos. (Például a vitorsorozat esetében ügyel a bevezetés időtartamára, nehogy az esemény egész idejének rovására menjen.)	2	
	A helyszín megválasztása megfelelő, a költségigények meghatározása megfelelő módon megtörtént.		
	A vizsgázó képes az eltérő forrásból származó információk ötvözésére.	2	
Helyzet-felismerő, konfliktus-kezelő és probléma-megoldó-képesség	(Például a vizsgázó ismeri a meghívott szakemberek és a közönség állásfoglalását, vélekedését a témával kapcsolatban; össze tudja hangolni a diáktársak álláspontját, a meghívott vendégek reagálásait a pályaválasztás erkölcsi kérdéseivel kapcsolatban.)		
	Az esemény menetének összefogása, irányítása megvalósult. A rendezvény értékelése és a megfelelő visszacsatolás megtörtént.	2	
	A tervezés és lebonyolítás során az esetlegesen várható gátló, zavaró tényezők megoldását megtervezte a vizsgázó (esőnap, póthelyszín, áramhiány, rendzavarás stb.).	2	
Összesen		20	
A szervezésen alapuló projekt összesített pontszáma (a és b rész együtt)		50	

2. projekttema: A „társadalmi szerződés” elmélete és gyakorlata

1. Írásos dolgozat típusú projekt értékelése

Szempontok		Maximális pont	Adott pont
A dolgozat egyedisége		2	
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség		2 2 2 6	
K O M P E T E N C I Á K	Szakmailag meg-alapozott címadás	2	
	Feladat-megértés, probléma-felismerés, probléma-megoldás keresése	4 4	

K O M P E T E N C I Á K	A projekt elméleti megalapozása, az információk komplex kezelése, a szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata	• Az írásos produktumhoz kapcsolódó elméleti ismereteket megfelelően alkalmazza. (Például a vizsgázó ismeri a „társadalmi szerződés” jelentőségét. Tud néhány szerződéselméletet. Érzékeli a polgári engedetlenségi mozgalmak fontosságát a demokráciákban.) - Információit többféle műveltségi területről szerzi (például jog, szociológia, filozófia, etika, történelem). Képes az eltérő forrásból származó információk ötvöztetésére. (Például képes az állampolgári jogok kialakulásának, betartásának etikai, történelmi vonatkozásait vizsgálni.) • Hivatkozik a felhasznált szakirodalomra, forrásokra. Elvárható legalább 3-5 rövidebb terjedelmű mű olvasása (például Hankiss Elemér: Diagnózisok 2; John Locke: Értekezés a polgári kormányzat igazi eredetéről, hatásköréről és céljáról; Fernando Savater: Politikáról Amador fiamnak, Jean-Jacques Rousseau: A társadalmi szerződésről avagy a politikai jog alapelvei). • A témához tartozó szaknyelv alapfogalmait helyesen használja (például természetjog, szokásjog, társadalmi normák, jogszerűség, közhatalom, szabadság, egyenlőség, igazságosság, egyéni-közösségi érdek, közvetett, közvetlen demokrácia).	6 2 2	
---	---	---	----------------------------	--

K O M P E T E N C I Á K	A lényegi elemek és a logikai kapcsola- tok felismerése	• A projektmunkában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontos. A vizsgázó megtalálja a legfontosabb csomópontokat. (Például a vizsgázó látja, hogy a „társadalmi szerződés” állam és állampolgárok kapcsolatában valósulhat meg. Tudja, hogy a természetjog játssza az egyik legfontosabb szerepet a „társadalmi szerződés” létrejöttében. A „társadalmi szerződés” elsősorban a jogrendszerben valósul meg.) • A vizsgázó képes az ok-okozati kapcsolatok, összefüggések felismerésére (például látja a társadalmi rend fenntartásának szükségességét az egyén boldogulása szempontjából, és tudja, hogy az engedelmesség, a szabályok betartása csak megfelelő társadalmi erkölcsiség mellett lehetséges). • Képes következtetések levonására. (Például tudja, hogy a polgári engedetlenség a polgári demokráciák velejárója; létrejöhetnek újabb, módosított szerződések az állam és az állampolgárok között. A vizsgázó látja a parlament felelősségét a társadalom egészét érintő döntésekben.)	2	
	A hipotézis vagy cél megfogal- mazása és értékelése	• Az elkészült projekt a hipotézisre (kérdőív, interjú esetében) vagy a célra épül, alkalmas a megadott téma vizsgálatára. (Például hipotézis lehet: Az embereket nem érdekli a politika, ezért kevesen élnek állampolgári jogaikkal.) • Sor kerül a hipotézis vagy a cél megvalósulásának értékelésére.	2	
	A téma aktualitása	A vizsgamunka életszerű, kötődik a társadalmi valósághoz, a helyi viszonyokhoz. Fontos szempont, hogy a kérdést ne elvontan, hanem saját környezetében, lakóhelyén vizsgálja. (Például interjút készít az iskolai szabályok ismeretéről, betartásáról a diákság körében.)	2	
	Önkifejező- képesség	Az írásos anyagban megjelenik az eredetiség, az egyéni hang, az írásos anyag tartalmazza a szerző saját véleményét (például megfogalmazza gondolatait a vasutassztrájkjal kapcsolatban).	4	
	Összesen		50	

2. A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt értékelése

2. a) A projekthez mellékelt írásos anyagok értékelése

Szempontok			Maximális pont	Adott pont
K O M P E T E N C I Á K	Célmeghatározás és értékelés	Az írásos anyag a célhoz igazodik, sor kerül a cél megvalósulásának értékelésére is. (Például cél lehet egy korosztály, egy társadalmi csoport, civilszervezet véleményének bemutatása a korrupcióval, protekcióval kapcsolatban.)	2	
	A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	A vizsgáló képes a lényegi elemek, ok-okozati kapcsolatok, összefüggések felismerésére. (Például a vizsgáló érzékelteti a „társadalmi szerződés” megállapodás jellegét, amely szerint a hatalom és az állampolgár részéről a szabályok betartása ugyanúgy elvárható.)	2	
	A projektmunka elméleti megalapozása	Mind a produktum megvalósításához szükséges technikai eszközök hatás-mechanizmusát, a választott műfaj sajátosságainak ismeretét, mind a témához kapcsolódó elméleti ismeretek megalapozását tükrözi az elkészített bibliográfia. Ezen túl az elméleti ismereteket megfelelően alkalmazza is a vizsgáló. (Például látszik, hogy érti a „társadalmi szerződés” lényegét, látja erkölcsi problémáit.)	4	
	Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott, és nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2	
Összesen			10	

2. b) A képi vagy elektronikus vizsgadarab értékelése

Szempontok			Maximális pont	Adott pont
Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában	• A projekt a vizsgázó saját szellemi terméke. A mástól átvett multimédiás anyagrészek forrásait pontosan feltünteti.		2	
	• A projektmunka tartalmaz önálló kutatási és/vagy művészi tevékenységet, esetleg eredményt, az anyagban megjelenik az eredetiség, az egyéni hang.		6	
	• Jól megállapítható a szerző saját véleménye például a korrupció társadalmi megítélésével kapcsolatban.		2	
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	• A vizsgamunka formája az érettségi vizsgához méltó, esztétikai minőséget hordoz.		4	
	• Az audiovizuális produktum terjedelme megfelel az előírtaknak.		2	
	• Képi és auditív világa jól szerkesztett, ha van, szövege szabatosan, pontosan megfogalmazott, nem tartalmaz súlyos nyelvi vagy nyelvhelyességi hibát.		2	
K O M P E T E N C I Á K	Szakmailag megalapozott címadás	A cím a témával összhangban van, figyelemfelkeltő, ötletes, utalhat a választott műfajra. (Például utal a megállapodások betartásának, be nem tartásának egyéni megítélésére a saját érdekek előtérbe helyezése szempontjából.)	2	
	A feladat megértése	A munka tartalma megfelel a kiírt és választott témának, a „társadalmi szerződés” erkölcsi kérdéseit állítja a középpontba. Betartja a választott műfaj sajátosságait, követelményeit.	2	
	A lényegi elemek és logikai kapcsolatok felismerése, az információk komplex kezelése	• A projektmunkában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontosoz, megjelennek ok-okozati kapcsolatok, összefüggések (például a vizsgázó láttatja a házirend pontjainak kijátszási lehetőségeit, a pedagógusok eltérő viselkedését az elkövetett vétségek megítélésében). Tárgyát vagy témáját több szempontból vizsgálja, ábrázolja. (Például ütközteti a különböző álláspontokat a normaszegéssel kapcsolatban.)	4	
				4
	A projekt készítésének szakmai megalapozása	• A témához kapcsolódó elméleti és műfaji ismeretek tükröződnek a kész műben. A vizsgázó kérdéseit a megfelelő ismeretek alapján teszi fel (például látszik, hogy tisztában van az állampolgári jogok biztosításának fontosságával). • A szakmai ismereteket, a különböző technikai eszközök hatásmechanizmusát (például képanyelv, hanghatások, technikai eszközök, vágás, montázstechnika) megfelelően alkalmazza.	4	
			4	

	A téma aktualitása	A vizsgamunka életszerű, kötődik a társadalmi valósághoz, a helyi viszonyokhoz. (Például olyan embereket mutat be a környezetéből, akik valamilyen civilszervezetben érdekvédő feladatot látnak el.)	2	
Összesen			40	
A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekthez mellékelt írásos anyag és a képi vagy elektronikus vizsgadarab összesített pontszáma (a és b rész együtt)			50	

3. Szervezésen alapuló projekt

3. a) A szervezésen alapuló projekthez készített írásos anyagok értékelése

Szempontok		Maximális pont	Adott pont	
Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában	Az érettségi dolgozat a vizsgázó saját munkája. A dolgozat alapján egyértelműen azonosítható, hogy a szervezés folyamatában mi az érettségiző saját, önálló teljesítménye, és mit végzett például a többi szervező. Az írásos anyag tükrözi a szervezés során szerzett egyéni tapasztalatokat, a rendezvény fontosságát, szerepét a megcélzott közösség életében.	4		
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	• Az írásos vizsgamunka terjedelme megfelelő (3-5 oldal). A dolgozat tagolása arányos. A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített, szabatosan, pontosan, igényesen megfogalmazott. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	4		
	• A vizsgamű formája esztétikus, az érettségi vizsgához méltó, megfelelő papíron íródott, margót és címeket tartalmaz, táblázatai áttekinthetőek, egyenes vonalak határolják, illusztrációi ízlésesek.	2		
	• Portfóliója gondosan összeállított, tükrözi a szervezőmunka sajátosságait.	2		
KOMPETENCIÁK	Célmeghatározás és értékelés	• Az írásos anyag a rendezvényszervezés céljához igazodik, meghatározza a szervezés során végzendő egyéni feladatokat. (Például a vizsgázó eldönti, kiket hív meg a programra, és meghatározza a vitasorozat témáját: milyen erkölcsi problémák nehezítik a kiegyensúlyozott társadalmi működést.) • Sor kerül a cél megvalósulásának vizsgálatára, az érettségiző által végzett tevékenység hatékonyságának értékelésére is.	4	
	A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	• A vizsgázó képes az ok-okozati kapcsolatokat, összefüggéseket felismerésére. (Például képes a tartalmi elemeket megfelelően csoportosítani; meg tudja tervezni a vita menetét és a várható reakciókat.) • A tanuló törekszik a lényegi elemek hangsúlyozására. (Például próbálja a vitát a „társadalmi szerződés” gyakorlati megvalósulásának erkölcsi dilemmái mentén felépíteni.)	2 2	

K O M P E T E N C I Á K	A projektmunka elméleti megalapozása	• Az elméleti ismeretek megalapozását tükrözi az elkészített bibliográfia, a szervezéshez tartozó marketing- és PR-tevékenység elméleti ismeretei megjelennek, azokat megfelelően alkalmazza. (A vizsgázó rendelkezik például szociológiai, etikai, szociálpszichológiai, jogi ismeretekkel; képes a vitát a társadalmi szabályok betartásának erkölcsi kérdései alapján megtervezni.) • Rávilágít a szervezés jogi, gazdasági feltételeire.	4	
			4	
	Összesen			30

3. b) A lebonyolítás módjának értékelése

Szempontok, kompetenciák		Maximális pont	Adott pont
Önálló munkavégző és kezdeményezőképesség	A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított időmennyiség dokumentáltan az érettségihez méltó.	2	
	A tanuló motiváltsága megfelelő mértékű, ön maga javasol, áll elő ötletekkel. Megállapítható, hogy a vizsgázó a szervezésben mit végzett önállóan, irányítóként, munkatársként.	4	
A figyelemfelkeltés és az érdeklődés megtartásának képessége	A rendezvény meghirdetésének körülményeinél a figyelem felkeltése ötletes, többfajta információhordozót is használ, vagy tükröződik a személyes meggyőzésre tett erőfeszítés.	2	
	A szervezés folyamatában a vizsgázó képes a megfelelő tájékoztatásra. A tanuló képes a kapcsolat-teremtésre, számára esetleg idegen környezetben is jól kommunikál.	2	
Szervező-készség, az információk komplex kezelése	A célhoz kapcsolódó időkeret megjelölése, az időpont megválasztása megfelelő. Az események időtartama arányos. (Például vitasorozat esetében az egyes részek elosztása arányos.)	2	
	A helyszín megválasztása megfelelő, a költségigények meghatározása megfelelő módon megtörtént.		
	A vizsgázó képes az eltérő forrásból származó információk ötvözésére. (Például a vizsgázó ismeri a meghívott vendégek állásfoglalását, vélekedését a témával kapcsolatban; s a nézőközönség véleményét is tudja ezen állásfoglalásokkal ütköztetni.)	2	
Helyzet-felismerő, konfliktus-kezelő és probléma-megoldó-képesség	A tervezés és lebonyolítás során az esetlegesen várható gátló, zavaró tényezők megoldását megtervezte a vizsgázó (esőnap, póthelyszín, áramhiány, rendzavarás stb.).	2	
	A tanuló képes volt a program kapcsán keletkező feszültségek kezelésére, az akadályok leküzdésére, megoldotta a váratlan helyzeteket, reagált a felvetésekre.	2	
Összesen		20	
A szervezésen alapuló projekt összesített pontszáma (a és b rész együtt)		50	

3. projekttéma: A hajléktalan lét megítélésének erkölcsi dilemmái

1. Írásos dolgozat típusú projekt értékelése

Szempontok		Maximális pont	Adott pont
A dolgozat egyedisége	Az érettségi dolgozat a vizsgázó saját szellemi terméke. Az idézeteket, hivatkozásokat pontosan feltünteti.	2	
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	• Az írásos vizsgamunka terjedelme megfelelő (10-15 oldal).	2	
	• A vizsgamű formája esztétikus, az érettségi vizsgához méltó, megfelelő papíron íródott, margót és címeket tartalmaz, táblázatai áttekinthetőek, egyenes vonalak határolják, illusztrációi ízlésesek.	2	
	• A dolgozat tagolása arányos.	2	
	• A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített, szabatosan, pontosan, igényesen megfogalmazott. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	6	
K O M P E T E N C I Á K	Szakmailag meg-alapozott címadás	2	
	Feladat-megértés, probléma-felismerés, probléma-megoldás keresése	4	
	• A munka tartalma megfelel a választott témának, a hajléktalan lét erkölcsi dilemmáit állítja a középpontba. A vizsgázó az írásos dolgozat típusú projekthez kapcsolódó műfajokkal szemben támasztott követelményeket betartja.	4	
	• A projektmunka tartalmaz önálló kutatási tevékenységet (például interjúkészítés, kérdőívkészítés esetében), esetleg eredményt. (Például bemutatja a környezetében élők viszonyulását a hajléktalanokhoz.)		

K O M P E T E N C I Á K	A projekt elméleti megalapozása, az információk komplex kezelése, a szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata	- Az írásos produktumhoz kapcsolódó elméleti ismereteket megfelelően alkalmazza. (Például a vizsgáló ismeri a szegénység, a hátrányos helyzet okait. A munkanélküliség személyiségromboló hatásaival tisztában van. Látja a deviancia és a hátrányos helyzet összefüggéseit. Tudja az előítélet sajátosságait. Ismeri a szociálpolitika fogalmát, jelentőségét a társadalomban. Ismeri az intézményes segítségnyújtás erkölcsi dilemmáit.) - Információit többféle műveltségi területről szerzi (például szociológia, etika, jog, szociális munka elmélete). Képes az eltérő forrásból származó információk ötvöztetésére. (Például képes a szabadság, a döntés, a választás fogalmát a segítségnyújtás szükségességével együtt vizsgálni.)	6
		Hivatkozik a felhasznált szakirodalomra, forrásokra. Elvárható legalább 3-5 rövidebb terjedelmű mű olvasása (például Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába; Csepeli György: Szociálpszichológia; Cziike Klára – Tausz Katalin (szerk.): Gyorsjelentés a szegénységről; Iványi Gábor: Hajléktalanok; Zombori Gyula: A szociálpolitika alapfogalmai).	2
		A témához tartozó szaknyelv alapfogalmait helyesen használja (például diszkrimináció, deviancia, szegregáció, erkölcsi értékek, szolidaritás, felelősség, tolerancia, empátia, emberi jogok, döntés, választás, szabadság).	2

K O M P E T E N C I Á K	A lényegi elemek és a logikai kapcsola- tok felismerése	• A projektmunkában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontosz. A vizsgázó megtalálja a legfontosabb csomópontokat. (Például a vizsgázó látja a társadalmi perifériára kerülés folyamatát. Egyéni sorsokon keresztül bemutatja a munkanélküliség és a deviáns viselkedés összefüggéseit. Láttatja a társadalom viszonyulását a hajléktalanokhoz. Ismerteti az intézményes gondoskodás néhány területét. Érzékelteti a hajléktalansors erkölcsi vonatkozásait, az emberi méltóság megőrzésének kérdéseit.) • A vizsgázó képes az ok-okozati kapcsolatok, összefüggések felismerésére (például látja az ország gazdasági helyzetének hatását a hajléktalanok számának növekedésére. Tudja, hogy a segélyezés nem oldja meg a leszakadó réteg problémáit. Látja a szolidaritás, a civilszervezetek segítségnyújtásának jelentőségét.) • Képes következtetések levonására (például tudja, hogy a hajléktalan létből nagyon nehéz visszakapaszkodni a munkaerőpiacra).	2	
	A hipotézis vagy cél megfogal- mazása és értékelése	• Az elkészült projekt a hipotézisre (kérdőív, interjú esetében) vagy a célra épül, alkalmas a megadott téma vizsgálatára. (Például hipotézis lehet: a magyar társadalom kevésbé szolidáris a hajléktalanokkal; cél lehet: egy hajléktalanokkal foglalkozó intézmény bemutatása.) • Sor kerül a hipotézis vagy a cél megvalósulásának értékelésére.	2	
			2	
	A téma aktualitása	A vizsgamunka életszerű, kötődik a társadalmi valósághoz, a helyi viszonyokhoz. Fontos szempont, hogy a kérdést ne elvontan, hanem saját környezetében, lakóhelyén vizsgálja. (Például megemlíti saját települése hajléktalanokat segítő akcióit.)	2	
	Önkifejező- képesség	Az írásos anyagban megjelenik az eredetiség, az egyéni hang, az írásos anyag tartalmazza a szerző saját véleményét (például elmondja saját tapasztalatait a hajléktalanokkal kapcsolatban).	4	
Összesen			50	

2. A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt értékelése

2. a) A projekthez mellékelt írásos anyagok értékelése

Szempontok			Maximális pont	Adott pont
K O M P E T E N C I Á K	Célmeghatározás és értékelés	Az írásos anyag a célhoz igazodik, sor kerül a cél megvalósulásának értékelésére is. (Például cél lehet a hajléktalanokat számláló akció bemutatása, ezen akció erkölcsi kérdéseinek taglalása.)	2	
	A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	A vizsgázó képes a lényegi elemek, ok-okozati kapcsolatok, összefüggések felismerésére. (Például a vizsgázó elsősorban a hajléktalanok sorsára kíváncsi, a személyiségük értékeit szándékozik bemutatni.)	2	
	A projektmunka elméleti megalapozása	Mind a produktum megvalósításához szükséges technikai eszközök hatás-mechanizmusát, a választott műfaj sajátosságainak ismeretét, mind a témához kapcsolódó elméleti ismeretek megalapozását tükrözi az elkészített bibliográfia. Az elméleti ismeretek megfogalmazódnak, azokat megfelelően alkalmazza az érettségiző. (Például tisztában van az átmeneti szállások igénybevételének szabályaival, s az ebből adódó gondokkal.)	4	
	Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott, és nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2	
Összesen			10	

2. b) A képi vagy elektronikus vizsgadarab értékelése

Szempontok			Maximális pont	Adott pont
Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában	• A projekt a vizsgázó saját szellemi terméke. A mástól átvett multimédiás anyagrészek forrásait pontosan feltünteti.		2	
	• A projektmunka tartalmaz önálló kutatási és/vagy művészi tevékenységet, esetleg eredményt, az anyagban megjelenik az eredetiség, az egyéni hang.		6	
	• Jól megállapítható a szerző saját véleménye (például a hajléktalanokról való gondoskodással kapcsolatban).		2	
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	• A vizsgamunka formája az érettségi vizsgához méltó, esztétikai minőséget hordoz.		4	
	• Az audiovizuális produktum terjedelme megfelel az előírtaknak.		2	
	• Képi és auditív világa jól szerkesztett, ha van, szövege szabatosan, pontosan megfogalmazott, nem tartalmaz súlyos nyelvi vagy nyelvhelyességi hibát.		2	
KOMPEKTINFORMÁCIÓK	Szakmailag megalapozott címadás	A cím a témával összhangban van, figyelemfelkeltő, ötletes, utalhat a választott műfajra. (Például érzékelteti a környezet viszonyulását a hajléktalanok külső megjelenéséhez.)	2	
	A feladat megértése	A munka tartalma megfelel a kiírt és választott témának, a hajléktalansors erkölcsi kérdéseit állítja a középpontba. Betartja a választott műfaj sajátosságait, követelményeit.	2	
	A lényegi elemek és logikai kapcsolatok felismerése, az információk komplex kezelése	• A projektmunkában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontos, megjelennek ok-okozati kapcsolatok, összefüggések (például a vizsgázó bemutatja a hajléktalanok mindennapjait, a kéregetés formáit, és mellette érzékelteti az életszükségletek megteremtéséért folytatott küzdelmet). Tárgyát vagy témáját több szempontból vizsgálja, ábrázolja. (Például bemutatja a szociális munkások és az utca emberének vélekedését a hajléktalan életformáról.)	4 4	

	A projekt készítésének szakmai meg-alapozása	• A témához kapcsolódó elméleti és műfaji ismeretek tükröződnek a kész műben. (Például a vizsgáló az emberi méltóság, a kölcsönös tisztelet alapján próbálja bemutatni a hajléktalanokat.) • A szakmai ismereteket, a különböző technikai eszközök hatásmechanizmusát (például képnnyelv, hanghatások, technikai eszközök, vágás, montázstechnika) megfelelően alkalmazza.	4	
	A téma aktualitása	A vizsgamunka életszerű, kötődik a társadalmi valósághoz, a helyi viszonyokhoz. (Például olyan embereket szólaltat meg, akik önkéntes segítőként részt vesznek a hajléktalangerőszakban.)	2	
Összesen			40	
A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekthez mellékelt írásos anyag és a képi vagy elektronikus vizsgadarab összesített pontszáma (a és b rész együtt)			50	

3. Szervezésen alapuló projekt

3. a) A szervezésen alapuló projekthez készített írásos anyagok értékelése

Szempontok		Maximális pont	Adott pont	
Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában	Az érettségi dolgozat a vizsgázó saját munkája. A dolgozat alapján egyértelműen azonosítható, hogy a szervezés folyamatában mi az érettségiző saját, önálló teljesítménye, és mit végzett például a többi szervező. Az írásos anyag tükrözi a szervezés során szerzett egyéni tapasztalatokat, a rendezvény fontosságát, szerepét a megcélzott közösség életében.	4		
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	Az írásos vizsgamunka terjedelme megfelelő (3-5 oldal). A dolgozat tagolása arányos. A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített, szabatosan, pontosan, igényesen megfogalmazott. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	4		
	A vizsgamű formája esztétikus, az érettségi vizsgához méltó, megfelelő papíron íródott, margót és címeket tartalmaz, táblázatai áttekinthetőek, egyenes vonalak határolják, illusztrációi ízlésesek.	2		
	Portfóliója gondosan összeállított, tükrözi a szervezőmunka sajátosságait.	2		
KÖZMÉLTENCSIK	Célmeghatározás és értékelés	- Az írásos anyag a rendezvényszervezés céljához igazodik, meghatározza a szervezés során végzendő egyéni feladatokat. (Például a vizsgázó eldönti, kiket hív meg a programra, és meghatározza a vitasorozat témáját: milyen erkölcsi kérdések vetődnek fel a hajléktalanok megítélése kapcsán a társadalom tagjaiban.) - Sor kerül a cél megvalósulásának vizsgálatára, az érettségiző által végzett tevékenység hatékonyságának értékelésére is.	4	
	A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	- A vizsgázó képes az ok-okozati kapcsolatok, összefüggések felismerésére. (Például képes a tartalmi elemeket megfelelően csoportosítani; meg tudja tervezni a vita menetét és a várható reagálásokat.) - A tanuló törekszik a lényegi elemek hangsúlyozására. (Például próbálja kérdéseit a társadalmi gondoskodás erkölcsi problémái mentén megfogalmazni.)	2	
		2		

K O M P E T E N C I Á K	A projektmunka	• Az elméleti ismeretek megalapozását tükrözi az elkészített bibliográfia, a szervezéshez tartozó marketing- és PR-tevékenység elméleti ismeretei megjelennek, azokat megfelelően alkalmazza. (A vizsgázó rendelkezik például szociológiai, pszichológiai, etikai, szociálpszichológiai, jogi ismeretekkel.) • Rávilágít a szervezés jogi, gazdasági feltételeire.	4	
	elméleti megalapozása		4	
Összesen			30	

3. b) A lebonyolítás módjának értékelése

Szempontok, kompetenciák		Maximális pont	Adott pont
Önálló munkavégző és kezdeményezőképeség	A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított időmennyiség dokumentáltan az érettségéhez méltó.	2	
	A tanuló motiváltsága megfelelő mértékű, önmaga javasol, áll elő ötletekkel. Megállapítható, hogy a vizsgázó a szervezésben mit végzett önállóan, irányítóként, munkatársként.	4	
A figyelemfelkeltés és az érdeklődés megtartásának képessége	• A rendezvény meghirdetésének körülményeinél a figyelem felkeltése ötletes, többfajta információhordozót is használ, vagy tükröződik a személyes meggyőzésre tett erőfeszítés.	2	
	• A szervezés folyamatában a vizsgázó képes a megfelelő tájékoztatásra. A tanuló képes a kapcsolatteremtésre, számára esetleg idegen környezetben is jól kommunikál.	2	
Szervező-készség, az információk komplex kezelése	• A célhoz kapcsolódó időkeret megjelölése, az időpont megválasztása megfelelő. Az események időtartama arányos. (Például vitasorozat esetében ügyel a bevezetés időtartamára, nehogy az esemény egész idejének rovására menjen.)	2	
	A helyszín megválasztása megfelelő, a költségigények meghatározása megfelelő módon megtörtént. • A vizsgázó képes az eltérő forrásból származó információk ötvözésére. (Például a vizsgázó ismeri a meghívott szakemberek és a közönség állásfoglalását, vélekedését a témával kapcsolatban; össze tudja hangolni a résztvevők álláspontját, a meghívott vendégek reagálásait a hajléktalangondozás erkölcsi kérdéseivel kapcsolatban.)	2	
	• Az esemény menetének összefogása, irányítása megvalósult. A rendezvény értékelése és a megfelelő visszacsatolás megtörtént.	2	
Helyzet-felismerő, konfliktus-kezelő és probléma-megoldó-képesség	• A tervezés és lebonyolítás során az esetlegesen várható gátló, zavaró tényezők megoldását megtervezte a vizsgázó (esőnap, póthelyszín, áramhiány, rendzavarás stb.).	2	
	• A tanuló képes volt a program kapcsán keletkező feszültségek kezelésére, az akadályok leküzdésére, megoldotta a váratlan helyzeteket, reagált a felvetésekre.	2	
Összesen		20	
A szervezésen alapuló projekt összesített pontszáma (a és b rész együtt)		50	